

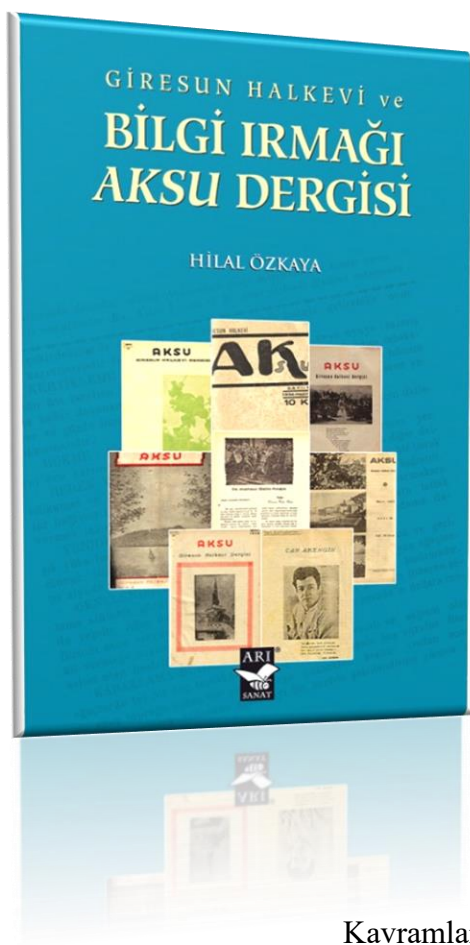

KİTAP DEĞERLENDİRME / BOOK REVIEW

Gönderilme Tarihi: 27.12.2018 – Kabul Tarihi: 28.12.2018

Hilal Özkaya, GİRESUN HALKEVİ VE BİLGİ IRMAĞI AKSU DERGİSİ
İstanbul 2018, Arı Sanat Yayınevi, 326 s. ISBN: 978-605-5021-98-6

*Nurgül GÜRİSOY

*“Giresun öteden beri tarihin kayda değer işlerine meydan
 olmuş bir yerdir. Burada açan her çiçek: inkılâp, istiklâl,
 Türkcülük ve Gazi kokar.”*

Halk kültürü, folklor çalışmaları, eğitim, sanatta duyarlılık ve ekonomik kalkınma gibi gayelerle halka doğru yönelim içinde olan halkevleri, yayınladıkları dergilerle amacın yazılı ifadesi olmuştur. Giresun Aksu dergisi de önemli halkevi dergilerindedir. Hilâl Özkaya'nın kaleme aldığı “*Giresun Halkevi ve Bilgi Irmağı Aksu Dergisi*” adlı eser, Kısaltmalar, Önsöz, Giriş, Sonuç, Kaynakça ve Dizin dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Eserin *Önsöz*'ünde, yapılan çalışmanın genel bir değerlendirmesini sunan Hilal Özkaya, *Giriş* bölümünde “Halk ve Halkçılık Kavramları”, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye’de Halkçılık

*Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Üstü Öğrencisi, Giresun.
nurgulgursoy94@gmail.com

Hareketleri”, “Halkevleri Öncesinde Halk Örgütlenmesi: Türk Ocakları ve Kapanışı” gibi başlıklar ile farklı yazarların kavramlar ile ilgili görüşlerine yer vererek gelişimsel sürecin dünya ve Türkiye’deki oluşum etmenleri üzerinde durmuştur. *İlk başlığın* içeriğine bakıldığında genel olarak şu görüşler önemlidir: “*Temelinde sınıfsız bir toplum yapısı oluşturma ve halkın refah seviyesini yükseltme amacı*” olan halkçılık düşüncesi köycülük kavramı doğrultusunda ilk olarak Rusya’da ortaya çıkmış ve devrimin temellerini atmıştır. Milli bağımsızlık hareketlerinin en mühim destekçisi olarak görülen halkçılık hareketlerinin Mustafa Kemal, Gandhi, Cinnah gibi öncü ve destekçileri vardır. Başarının ardından değişim şartları doğrultusunda her yeni düşüncenin eskimesi kaçınılmaz olduğu için halkçılık düşüncesi de zamanla yerini kaybetmiştir. Giriş’in *ikinci başlığında* Türkiye’de halkçılığın evreleri anlatılmıştır. Buna göre; Türkiye’de halkçılığın temelleri Balkan halklarının Türkler üzerindeki etkisi ve Rusya’da eğitim gören aydınların yurda dönüşü bağlamında Rusya’daki Narodnik hareketine dayandırılır. Tanzimat döneminde halkçılığın öncü aydın kişisi İbrahim Şinasi’dir. Halkın okuması ve anlaması için sade bir dil kullanma çabası içinde olan aydınlar, II. Meşrutiyet döneminde bu çabanın sonuçlarını daha açık görmüşlerdir. Halka Doğru dergisi halk eğitimi için mühim bir yayın koludur. Atatürk’ün halkçılık anlayışının temelleri “Halkçılık” sözcüğünü kullanan Ziya Gökalp’e dayanır. 1920 yılında halkçı bir anlayışla Atatürk tarafından oluşturulan Halkçılık Programı, 1921’de meclise sunularak Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk anayasası olarak kabul edilir ve böylelikle Halkçı bir hükümet oluşturularak halkın kendi yönetimi benimsenmiştir.

Giriş’in son başlığında Türk Ocaklarını anlatan yazar, Halkevlerinin kuruluşu öncesinde Türk Ocakları’nın gayeleri, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet dönemi etkinlikleri üzerinde durmuş ve kapatılma nedenini anlatmıştır. Buna göre; Türk Ocakları son dönemlerinde Pan-Türkist bir anlayış benimsedikleri için devlet tarafından cumhuriyetçi bütün örgütlenmelerin tek bir bünyede toplanması gerekçesiyle 1931’de kapatılmıştır.

Eserin *birinci* bölümü “*Halkevleri ve Giresun Halkevi*” üst başlığını taşımaktadır. *İlk* olarak *Halkevleri* alt başlığında “Halkevleri, Halkevlerinin Kolları, Halkevlerinin Kapanışı, Halkevlerinin İkinci Açılışı ve Tekrar Kapanışı, Halkevlerinin Üçüncü Açılışı, Halkevlerinin Süreli Yayınlarda Yeri ve Önemi” üzerinde durulmuştur. Halkevlerinin açılış süreci, kısa sürede aydınlar sayesinde yurt geneline yayılışı, devletin ideolojik aygıtı oluşu, çok partili dönemde farklı ideolojileri rahatsız edişi, faaliyetleri, sinema ve edebiyat alanında yetiştirdiği isimler, halkodaları talimatnamesi, halkevi eğitim kolları, ekonomik durum, halkevlerinin belli

dönemlerde açılış ve kapanış süreçleri, halkevleri yayın organlarının yeri ve önemi Halkevi alt başlığının içeriksel olarak değindiği konulardır.

Birinci bölümün *ikinci* alt başlığı ise *Giresun Halkevi*'dir. 24 Haziran 1932'de açılan Giresun Halkevi'nin açılışının ardından şehrin diğer kazalarında da halkevleri kurulur. Eserde belirtildiğine göre Giresun Halkevi de gelir-gider bağlamında maddi sıkıntılar çeker. Kazalardaki halkevlerinde bina sorunu yaşansa da Giresun Halkevi faaliyetlerini sürdürür. "*Giresun Halkevinin Faaliyetleri*" adlı başlıkta yazar halkevi kollarını anlatır. Halkevleri dokuz kola ayrılarak örgütlendiği halde Giresun Halkevinin kuruluşunda bu örgütlenme tam olarak sağlanamaz. Eserde belirtildiğine göre Giresun Halkevi "Tarih ve Müze Kolu" hariç toplam 8 koldan oluşmuştur. Bu kollar şunlardır: Köycülük Kolu, Dil Tarih Edebiyat Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Temsil (Gösteri) Kolu, Spor Kolu, Kütüphane ve Neşriyat Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kursları Kolu. İkinci bölümün sonunda derginin diğer faaliyetlerine değinilmiştir. Bu faaliyetler içinde ayrı bir başlık altında incelenen "Fındık Bayramı" dikkat çeker. Zira "findığın başkenti" Giresun'da halkın büyük çoğunluğunun geçim kaynağı fındık olduğundan ürünün yetiştirilmesinden ticaretine kadar her aşamasına büyük önem verildiği kitabın içeriğinden de anlaşılır. Giresun Ticaret Odası'nın tertiplelediği Fındık Bayramı da yılın ihraç edilen ilk mahsulünün limandan uğurlandı gündür. Gemiye yüklenecek fındık çuvallarından biri kurdeleyle süslenir ve bu çuvala "**gelin fındık**" denir. Kitapta, derginin Eylül 1940 tarihli 24. sayısından alınan, gelin findığın Fındık Bayram'ında çekilmiş bir fotoğrafı da yer almaktadır (Özkaya, 2018: 69). Bu bayramlara halkevinin de ilgi gösterdiği belirtilir. Yapılan köy gezileri, konferanslar, müzik geceleri, sanat sergileri, kutlamalar ve daha pek çok etkinliğe Aksu dergisinde belirtilen çerçevede kitapta yer verildiği görülür. Ayrıca *Bulancağ Halkevi Faaliyetleri* hakkında da bilgiler sunulmuştur.

Aksu Dergisi başlığını taşıyan *ikinci bölüm* Aksu'nun "Yayın Süreci, Şekil Özellikleri, Kimlik Bilgileri, Yayın Politikası, Yazar Kadrosu ve Edebî Faaliyetleri" olmak üzere toplam altı alt başlıkta incelenmiştir. Edebi Faaliyetler ise "Şiirler, Hikâyeler, Dil ve Edebiyat Yazıları, Mâniler Fıkralar ve Bilmeceler, Destanlar ve Masallar, Tercümeleler, Özlü Sözler ve Atasözleri, Anılar, Gezi Yazıları, Denemeler, Tiyatrolar ve Mektuplar" olarak tasnif edilmiştir. Derginin yayın sürecine bakıldığında 1933'den 1950'ye kadar yayınlanan dergi bazı dönemler yayın yapamadığından toplam olarak 59 sayıdır. Eserde bu bölüm ile ilgili iki tablo vardır. Derginin yıllara ve aylara göre çıkış tarihleri, cilt bilgileri tablo olarak verilmiştir. Aksu'nun şekil özelliklerini değerlendiren yazar, "derginin ismi, dergi kapağı, derginin klişe ifadeleri, yazar

kadrosu” gibi unsurlar üzerinde durmuş ve Aksu dergisinin kimlik bilgileri ile yönetici kadrosuna değinmiştir. “*Yayın Politikası*” derginin içeri hakkında bilgi verir. Giresun’un efsanelerinde de yer bulan Aksu nehri, şehrin halkevi dergisine ismini vermiştir. Kültür, sanat ve fikir dergisi olan Aksu’nun yazar kadrosunda da önemli isimler vardır. Eserde 340 civarı yazardan söz edilmekle birlikte bazı müstear isimler ve imzasız yazılar da bulunmaktadır. Türk edebiyatının güçlü eleştiri kalemlerinden olan Fethi Naci’nin ilk yazısının Aksu’da yayınlandığı belirtilir. Cumhuriyet’in önemli öykü yazarlarından Naim Tiralı, şehrin ünlü şairi Can Akengin ve Bahtiyar Dayımoğlu, Arif Hikmet Par, Sabahattin Eyüboğlu ve Çoşkun Ertepinar gibi isimler derginin yazar ve şair kadrosu içinde yer almıştır. İkinci bölümün son başlığı *Aksu’nun Edebi Faaliyetleri*’dir. Bu faaliyetler içinde en çok şiir ön plana çıkmıştır. Tercüme eserlere de yer verilen dergide 43 tercüme yazı vardır. Başlığın sonunda tercüme eserlerin genel görünümüne erişebilmek için “Yazar, Başlık, Tür, Çeviren” tablosu eklenerek kolaylık sağlanmıştır.

Giresun Halkevi ve Bilgi Irmağı Aksu Dergisi’nin üçüncü bölümü **Açıklamalı Dizin**’dir. Bu bölümde, Aksu dergisinde yayınlanan tüm yazılar “Sayılarına Göre”, “Yazar Adlarına Göre”, “Konu ve Türlerine Göre” açıklamalı olarak dizinlenmiştir. Eserin **Sonuç** bölümünde değerlendirme ve çıkarımın ardında **Dizin** bölümüne yer verilmiştir. Eser iç ve dış olarak görsel bağlamda değerlendirildiğinde dış kapakta *Aksu Giresun Halkevi Dergisi*’nin orijinal dergi kapakları fotoğraflanarak sarı ve kahverengi tonlarında kolaj oluşturulmuş, mavi olarak belirlenen dış yüzeye eser ve yazarın ismi yerleştirilerek bütünlük sağlanmıştır. Eserin ilk sayfasında Aksu dergisinde yer alan imzasız bir yazıdan yapılan alıntı bulunur: “*Giresun öteden beri tarihin kayda değer işlerine meydan olmuş bir yerdir. Burada açan her çiçek: inkılâp, istiklâl, Türkçülük ve Gazi kokar.*” Satırlarda, şehrin yenilikçi, cumhuriyetçi, milliyetçi yönlerine vurgu yapılırken, Aksu’nun yerel niteliği de yansıtılmaktadır. Arka kapağa bakıldığında sarı, mavi ve beyaz tonları kullanılarak esere dair bir sunuş yazısına yer verilmiştir. Nisan 2018’de basılan eser, Giresun Halkevi ve yayın organı Aksu dergisinin önem ve faaliyetlerini verisel değerlerle ortaya koyarak halkevi dergileri bağlamında yapılmış çalışma olması özelliği taşır ve yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

Özkaya, Hilal (2018). *Giresun Halkevi ve Bilgi Irmağı Aksu Dergisi*, İstanbul: Arı Sanat Yayınları.